

รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว
วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗
กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐ ๒๙๕๕ ๑๕๑๔ โทรสาร ๐ ๒๙๕๕ ๑๖๒๖
E-mail: doae.pmd2566@gmail.com

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชที่สำคัญ

ศัตรูข้าว

๑. สถานการณ์การปลูกข้าว

พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๗๓ จังหวัด มีพื้นที่ยืนต้น ๓๖,๐๖๓,๐๘๘.๔๖ ไร่

๒. สถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวที่สำคัญ

๒.๑ หนอนกระตักกล้า พื้นที่ระบาด ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ ขอนแก่น อุบลราชธานี ศรีสะเกษ มุกดาหาร และจังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวน ๓๙๑.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๑๑ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒๑.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๓๗๐.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน	๑๘๙.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน	๑๘๒.๐๐ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน	๒๐.๐๐ ไร่

๒.๒ หนอนห่อใบข้าว พื้นที่ระบาด ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา ชลบุรี และจังหวัดบุรีรัมย์ รวมจำนวน ๑,๓๔๒.๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๓๗ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดลดลง ๙.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑,๓๕๑.๕๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน	๒๑๘.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน	๑,๑๒๔.๕๐ ไร่

๒.๓ แมลงหรีข้าว พื้นที่ระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี รวมจำนวน ๘,๐๔๘.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๒๒๓ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดลดลง ๓๐,๐๖๔.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๓๘,๑๑๒.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน	๒,๙๗๒.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน	๓,๙๗๕.๐๐ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน	๑,๑๐๑.๐๐ ไร่

๒.๔ เพลี้ยกระโดดหลังขาว พบการระบาดในข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน ในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา รวมจำนวน ๒๐๐.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๖ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒๐๐.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมาไม่พบการระบาด)

๒.๕ เพลี้ยไฟ พบการระบาดในข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน พื้นที่ระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพะเยา นครศรีธรรมราช นครราชสีมา และกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน ๑๕๑.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๔ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑๕๑.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมาไม่พบการระบาด)

๒.๖ โรคไหม้ข้าว พื้นที่ระบาด ๑๐ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ มุกดาหาร ศรีสะเกษ สกลนคร อุบลราชธานี กรุงเทพมหานคร อุตรธานี และจังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน ๕๗๓.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๑๖ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑๑.๒๕ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๕๖๒.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน	๑๒๔.๒๕ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน	๔๔๗.๐๐ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน	๒.๐๐ ไร่

๓. การดำเนินงานในพื้นที่ระบาด

๓.๑ การควบคุมหนอนกระทู้กล้า

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนกระทู้กล้า พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดหนอนกระทู้กล้า โดยการกำจัดวัชพืชตามคันนาหรือบริเวณใกล้เคียงเพื่อทำลายแหล่งอาศัย และใช้กับดักแสงไฟในตอนกลางคืนเพื่อล่อตัวเต็มวัยนำไปทำลาย หรือเก็บตัวหนอนเพื่อนำไปทำลายนอกแปลง พร้อมแนะนำเกษตรกรหากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๒ การควบคุมหนอนท่อใบข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนท่อใบข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดหนอนท่อใบข้าว และหลักการปฏิบัติการปลูกข้าวอย่างถูกวิธีให้องค์ความรู้เรื่องการปลูกและจัดการกับศัตรูพืชกรรมวิธีการปรับปรุงดิน และแนะนำให้เกษตรกรไถตากหน้าดิน ๑๕ วัน ก่อนเพาะปลูกข้าวในฤดูการถัดไป พร้อมแนะนำเกษตรกรหากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๓ การควบคุมแมลงหิวข้าวข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากกรมการข้าว ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของแมลงหิวข้าวข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดแมลงหิวข้าวข้าว โดยแนะนำเกษตรกรไม่หว่านข้าวหนาแน่นจนเกินไป ใช้พันธุ์ข้าวหมุนเวียนปลูกในแต่ละฤดู และไม่ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราที่สูงหรือมากเกินไป พร้อมแนะนำเกษตรกรหากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๔ การควบคุมเพลี้ยกระโดดหลังขาว

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการอารักขาพืช และหน่วยงานราชการในพื้นที่ ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว พร้อมให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดหลังขาว แนะนำเกษตรกรในการจัดการกับสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกข้าวเพื่อเป็นการลดที่อยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาว หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว

๓.๕ การควบคุมเพลี้ยไฟ

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบการระบาดของเพลี้ยไฟ พร้อมให้คำแนะนำเกษตรกรในการป้องกันกำจัด โดยการดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหว่าน ๗ วัน อย่าย่ำขาดน้ำ หรือไข่น้ำท่วมยอดข้าวทิ้งไว้ ๑ - ๒ วัน เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย ๑ - ๓ ตัวต่อต้นในข้าวอายุ ๖ - ๗ วันหลังหว่าน หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว

๓.๖ การควบคุมโรคไหม้ข้าว

๓.๖.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคไหม้ข้าว พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าวแก่เกษตรกรด้วยวิธีผสมผสาน พร้อมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มา จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ข้าวในพื้นที่แปลงปลูกของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๖.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาด ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๔. คำแนะนำและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่พบการระบาด

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
1. หนอนกระทู้กล้า ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Spodoptera mauritia</i> (Boisduval)	1. สำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ 2). กำจัดวัชพืชตามคันนาหรือบริเวณใกล้เคียงเพื่อทำลายแหล่งอาศัย 3). ถ้ามีความจำเป็นในการใช้สารเคมีควรสารฆ่าแมลง ได้แก่ - มาลาไทออน (malathion) 83% W/V EC อัตรา 20 มิลลิลิตร - เฟนิโตรไทออน (Fenitrothion) 50% EC อัตรา 30 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นเมื่อพบใบข้าวถูกทำลายมากกว่า 15 เปอร์เซ็นต์
2. หนอนห่อใบข้าว ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Cnaphalocrocis medinalis</i> (Guenee)	1. หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ 2. กำจัดพืชอาศัย เช่น หญ้าข้าวนก หญ้านกสีชมพู หญ้าปล้อง หญ้าไซ หญ้าชันกาด และข้าวป่า 3. ในพื้นที่ที่มีการระบาดเป็นประจำควรปลูกข้าว 2 พันธุ์ขึ้นไป โดยปลูกสลับพันธุ์กัน จะช่วยลดความรุนแรงของการระบาด 4. ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดและสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์หรือสารผสมสาร ไพรีทรอยด์สังเคราะห์ ในข้าวอายุหลังหว่าน 40 วัน เพราะศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลาย ทำให้เกิดการระบาดของหนอนห่อใบข้าวรุนแรงได้ในระยะข้าวตั้งท้อง-ออกรวง 5. เมื่อตรวจพบผีเสื้อหนอนห่อใบข้าว 4-5 ตัวต่อตารางเมตร และพบใบข้าวถูกทำลายมากกว่า 15 เปอร์เซ็นต์ในข้าวอายุ 15-40 วัน ใช้สารฆ่าแมลงประเภทดูดซึม เช่น - ฟิโปรนิล (fipronil) 5% SC อัตรา 30-50 มิลลิลิตร - คาร์โบซัลแฟน (Carbosulfan) 20% EC อัตรา 80-110 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นเฉพาะพื้นที่มีใบถูกทำลายจนเห็นรอยขาวๆ
3. แมลงหีขาวข้าว ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Aleurocybotus indicus</i> (David & Subramaniam,1976)	1. ใช้หลักการบริหารจัดการแบบผสมผสาน 2. ใช้พันธุ์ข้าวหมุนเวียนปลูกแต่ละฤดู-ไม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว (rice mono cropping) 3. ไม่ปลูกข้าวหนาแน่น การปลูกข้าวแบบปักดำจะลดความรุนแรงของการเข้าทำลายได้ดีกว่าการปลูกแบบหว่าน 4. ไม่ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราที่สูงหรือใช้เกินความจำเป็น ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว 5. หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพื่ออนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ เช่น แตนเบียน ได้แก่ <i>Encarsia japonica</i> , <i>Encarsia sophia</i> , <i>Encarsia transversa</i> ตัวห้ำ ได้แก่ ตัวงเต่า 8 จุด (<i>Harmonia octomculata</i>) และมวนเขียวดูดไข่ 6. ในข้าวระยะแตกกอ หากพบแมลงหีขาวข้าวระยะตัวเต็มวัยเป็นจำนวนมาก ให้หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และในข้าวระยะระยะแตกกอถึงตั้งท้อง หากพบแมลงหีขาวข้าวเป็นจำนวนมาก (ตัวอ่อนแมลงหีขาวข้าว 100 ตัวต่อต้น) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้สารเคมีสามารถใช้สารป้องกันกำจัดแมลงชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยใช้อัตราตามคำแนะนำในฉลาก ปัจจุบันยังไม่มีสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายในการป้องกันกำจัดแมลงหีขาวข้าวในข้าว แต่มีสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงประเภทปากดูดที่ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายในนาข้าวและพืชอื่น รวมทั้งงานวิจัยจากต่างประเทศที่แนะนำในการควบคุมแมลงหีขาว เช่น ไดโนทีฟูแรน อิมิดาโคลพริด

	<p>ไพรมิโทรซิน ซัลฟอกซาฟลอร์ เป็นต้น</p> <p>7. การใช้สารป้องกันกำจัดแมลงข้างต้นจำเป็นต้องใช้สลับกัน และควรใช้ร่วมกับ มิเนรัล ออยด์ หรือ ปีโตรเลียม ออยด์ เป็นต้น</p>
<p>4. เพลี้ยกระโดดหลังขาว</p> <p>ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Sogatella furcifera</i> Horvath</p>	<p>1. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 กข31 และชุมแพ 60 โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย 2 พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้ เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก</p> <p>2. เมื่อตรวจพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวมากกว่า 1 ตัวต่อต้นให้ไขนํ้าออกจากแปลงนา และปฏิบัติเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสีนํ้าตาล</p>
<p>5. เพลี้ยไฟ (rice thrips)</p> <p>ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Stenchaetothrips biformis</i> (Bagnall)</p>	<p>1. หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>2. กำจัดวัชพืชในนาข้าว คันทนาและรอบๆแปลง</p> <p>3. ดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหว่าน 7 วัน อย่าให้ขาดน้ำ</p> <p>4. ไขนํ้าท่วมยอดข้าวทิ้งไว้ 1-2 วัน เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย 1-3 ตัวต่อต้นในข้าวอายุ 6-7 วันหลังหว่าน ใช้ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านเมื่อข้าวอายุ 10 วัน เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว</p> <p>5. ใช้สารฆ่าแมลง มาลาไทออน 83% EC อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อนํ้า 20 ลิตร หรือคาร์บาริล 85% WP อัตรา 20 กรัมต่อนํ้า 20 ลิตร พ่นเมื่อพบใบข้าวมีหนอนมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ในระยะข้าวอายุ 10-15 วันหลังหว่าน</p>
<p>6. โรคไหม้ข้าว</p> <p>เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา <i>Pyricularia oryzae</i></p>	<p>1. สำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>2. ถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวแนะนำให้ใช้ชีวภัณฑ์ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พ่นเชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) อัตราตามคำแนะนำในฉลาก - พ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัมต่อนํ้า 200 ลิตร <p>3. ถ้ามีความจำเป็นใช้สารเคมี แนะนำให้พ่นเฉพาะบริเวณที่พบการระบาดเพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อราแพร่กระจายขยายเป็นวงกว้างออกไป สารเคมีที่แนะนำมี ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - อิติเฟนฟอส (Edifenphos) 50% EC อัตรา 20 - 25 มิลลิลิตร - บลาสตีซิดิน - เอส (Blasticidin-s) 2% EC อัตรา 20- 25 มิลลิลิตร - ไตรไซคราโซล (Tricyclazole) 75% WP อัตรา 10- 16 กรัม <p>โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมนํ้า 20 ลิตร และให้สลับกลุ่มสารเพื่อป้องกันเชื้อราสร้างความต้านทาน</p>

๕. การคาดการณ์ศัตรูพืช ในช่วงระหว่างวันที่ ๕ - ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

ภาคกลาง และภาคตะวันออก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว หนอนกระทู้กล้า
แมลงหริ่งข้าว ข้าว โรคขอบใบแห้ง และโรคไหม้ข้าว

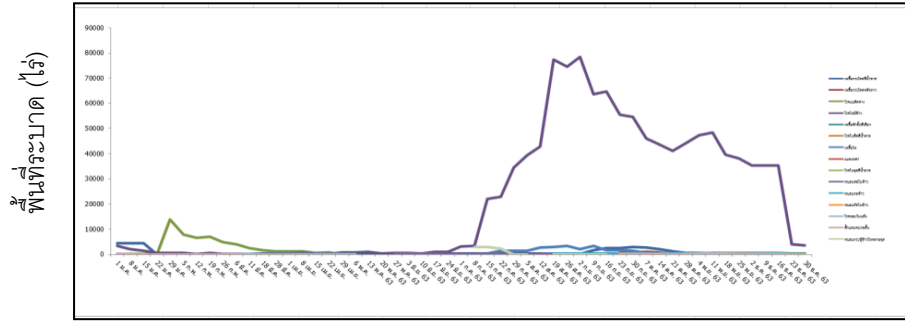
ภาคเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว แมลงบั่ว แมลงหริ่งข้าว ข้าว โรคขอบใบแห้ง
และโรคไหม้ข้าว

ภาคใต้ ระวัง แมลงสี : หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว และโรคไหม้ข้าว

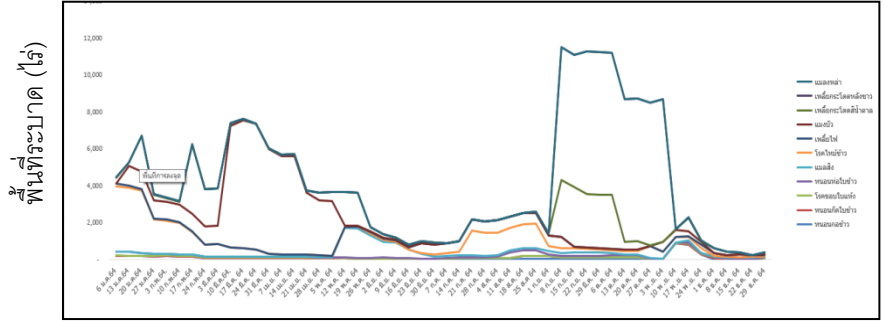
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระวัง : หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว หนอนกระทู้กล้า เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
โรคขอบใบแห้ง และโรคไหม้ข้าว

ภาคตะวันตก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนห่อใบข้าว หนอนกระทู้กล้า แมลงหริ่งข้าว ข้าว และโรคไหม้ข้าว

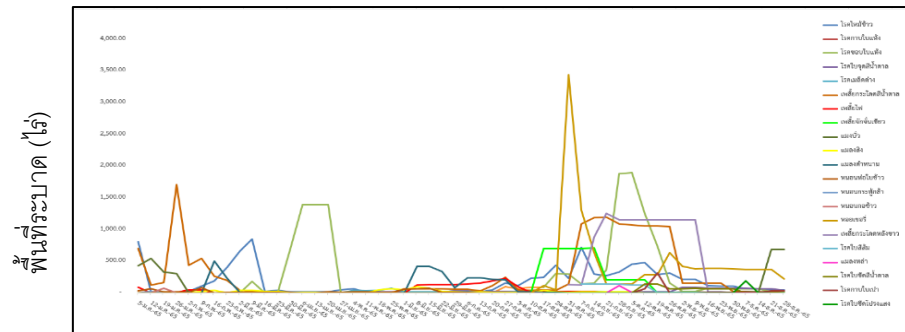
แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดของศัตรูข้าว ระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗

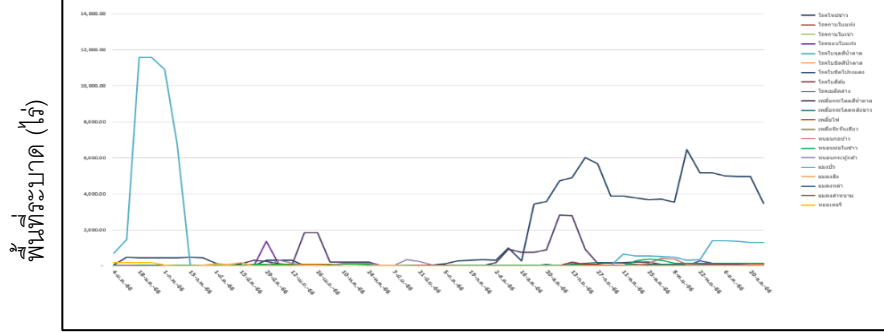
ปี ๒๕๖๓

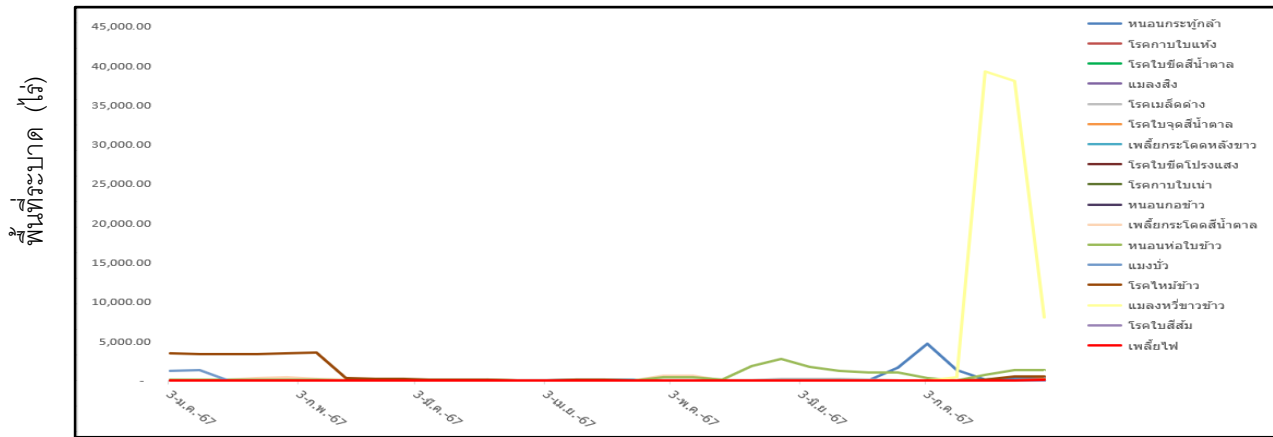
ปี ๒๕๖๔

ปี ๒๕๖๕

ปี ๒๕๖๖

ปี ๒๕๖๗

- หนอนกระทู้กล้า ๓๗๐.๐๐ ไร่
- หนอนห่อใบข้าว ๑,๓๕๑.๕๐ ไร่
- แมลงหริ่นข้าว ๓๘,๑๑๒.๐๐ ไร่
- เพลี้ยกระโดดหลังขาว ๒๐๐.๐๐ ไร่
- เพลี้ยไฟ ๑๕๑.๐๐ ไร่
- โรคไหม้ข้าว ๕๖๒.๐๐ ไร่